

військових, які перебували в зоні АТО, змінилося ставлення до життя та установки щодо сприймання оточуючого світу. Багато військових виснажені бойовим стресом, переживають розчарування через невинуваті очікування, мають хворобливі прояви посттравматичного стресового розладу.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні впливу індивідуально-особистісних чинників на наслідки бойового стресу у військових.

Список використаної літератури

1. Курченко Є. Памятка військовослужбовцю під час підготовки до бою та в бою. Подолання бойового стресу та його психологічних наслідків / Р. Мороз, Т. Цуканова. – Миколаїв, 2015 – 70 с.

2. Малкина-Пых И. Г. Экстремальные ситуации. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. - 408 с. – (Справочник практического психолога).

ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ УКРАЇНИ

УДК 159.9:378.1

Наталія Анатоліївна Сургунд,

*кандидат психологічних наук, доцент кафедри
практичної психології та педагогіки,
Хмельницький національний університет*

Актуальність дослідження. Сучасний європейський рух України в умовах кардинальних соціально-економічних трансформацій суспільства визначає необхідність сутнісної перебудови існуючого пострадянського ринку праці, його розвитку на умовах ринкової динамічності вектору професійного руху сучасного працівника. Це визначає *актуальність* проблеми професійної мобільності особистості як усвідомленої готовності фахівця до змін змістовності, характеру або місця праці, кваліфікації, професійного статусу/професійних позицій в умовах невизначеності на ринку праці, його здатності до швидкої адаптації до якісних змін у сфері професійної діяльності, засвоєння нових фахових знань та вмій, самоефективного подолання криз професійного розвитку фахівця тощо.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження науковців (Л. В. Горюнова, Е. Ф. Зеєр, Л. Л. Сушенцева, Р. Хаузер та ін.) свідчать, що особливістю сучасного світу професій є зміна монопрофесіоналізму поліпрофесіоналізмом, потреба мобільного оновлення професійно необхідних знань, продовження освіти у фаховій сфері протягом життя, здатність до мобільної переорієнтації в нові сфери фахової діяльності.

Існуюча в нинішньому глобалізованому суспільстві динаміка соціально-економічних процесів обумовлює той факт, що професійна діяльність сучасного фахівця відбувається в умовах пришвидшення професійних змін і мінливості економіки та ринку праці. В стислі терміни (5-10 років) відбуваються кардинальні структурні зміни та перебудова економіки практично в усіх державах світу, у т.ч. і в Україні. Це викликає значні мобільні перерозподіли професійних сегментів на ринку праці, вияв до працівників нових вимог, які є адекватними вимогам часу. Є. А. Іванченко наголошує, що ринок праці диктує підвищені вимоги до підготовки фахівців, спроможних до конкурентної боротьби за робочі місця. Сьогодні потрібні не тільки фахово підготовлені працівники, але й працівники, що можуть і бажають вчитися та мобільно пристосовуватися до нових умов ринкової невизначеності [2].

Професійна мобільність характеризується дуальністю своєї сутності – з однієї сторони, вона виступає як соціальний фактор, що сприяє гармонізації процесів динамічних змін суспільства та ринку праці, та з іншого боку, має індивідуально-особистісний характер та є фактором інтроособистісної гармонізації особистості фахівця в умовах змін, що обумовлюють розвиток професійних криз розвитку особистості (Е. Ф. Зеєр, Н. Р. Хакімова).

Мета наукової публікації. Визначити нові підходи до проблеми професійної мобільності як важливого елементу синергетичної системи професійного розвитку особистості, що в умовах динамічних соціально-економічних змін в суспільстві сприяє конструктивному самоєфективному подоланню професійних криз розвитку сучасного фахівця.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема професійної мобільності сучасного працівника розглядається з точки зору підходу до професійного розвитку особистості як складової частини загального психічного розвитку особистості, що супроводжується кризами розвитку (Е. Ф. Зеєр, К. К. Платонов, С. Д. Максименко, А. Маслоу та ін.). Професійний розвиток на базі принципів детермінізму та індетермінізму визначається як відкрита складна синергетична система [1]. В такій системі в кризові моменти розвитку (в критичних точках траєкторій професійних криз – точках біфуркацій) на основі професійної мобільності особистості відбуваються зміни вектору професійного розвитку як подолання кризи. Такі зміни траєкторії професійного розвитку особистості сприяють подоланню тенденції її регресивного професійного розвитку, оскільки «катастрофний» сценарій руйнації системи професійного розвитку, як правило, призводить до деструктивних особистісно-професійних криз

розвитку фахівця, що потребують значних зусиль та часу для їх подолання.

Згідно з нашим підходом, у системі професійного розвитку сучасного фахівця професійна мобільність виконує роль своєрідних «мостів», що в ході розвитку професійних криз у «докатастрофних» точках біфуркацій системи сприяють його ефективним переходам від однієї траєкторії професійного розвитку до іншої. В умовах даного підходу професійна мобільність на основі інтроактивності визначає багатоваріантність професійного вибору в ситуаціях подолання професійних криз, виступаючи основою професійно-психологічних перебудов особистості. Професійна мобільність на основі розвитку психологічної здатності до професійних змін фахівця гармонізує внутрішньоособистісні та зовнішні фактори системи між собою, забезпечує прогрес професійного розвитку фахівця як відкритої синергетичної системи. Професійна мобільність виступає важливою складовою синергетичної еволюції відкритої системи професійного розвитку сучасного фахівця.

Висновки. Професійна мобільність сприяє підвищенню ефективності та гнучкості фахового самовдосконалення особистості, дає можливість людині внутрішньоузгоджено орієнтуватися у професійному світі, сприяючи конструктивному подоланню особистістю професійних криз. В сучасних умовах соціально-економічних змін України професійна мобільність характеризує можливості ефективної адаптації фахівця до виникаючих змін у професійному просторі. Професійна мобільність визначає спроможність особистості активно вибудовувати в умовах невизначеності вектор її ефективного професійно-кар'єрного розвитку та відповідних переміщень у синергетичній системі професійного розвитку на основі спрямованих та самоконтрольованих переходів («мостів») на нові траєкторії професійного руху.

Список використаної літератури

1. Зеер, Э. Ф. Психология профессионального развития: [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / Э. Ф. Зеер. – М.: Издат. дом «Академия», 2006. – 240 с.
2. Іванченко, Є.А. Професійна мобільність майбутніх фахівців / Є. А. Іванченко. – Одеса: СМІЛ, 2004. – 120 с.